

**TURVALLISUUSSUUNNITELMA
2010-2012**

Haapajärven kaupunki
Haapaveden kaupunki
Kärsämäen kunta
Nivalan kaupunki
Pyhäjärven kaupunki
Pyhännän kunta
Reisjärven kunta
Siikalatvan kunta

Sisältö

<u>JOHDANTO</u>	3
<u>Seutukuntien turvallisuussuunnitelma</u>	3
<u>Jatkotyöskentely</u>	5
<u>SYRJÄYTYMISEN - JA HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISY</u>	6
<u>Syrjäytymisen ehkäisyn nykytila</u>	6
<u>Kehittämisesitys syrjäytymisen ehkäisemiseksi</u>	6
<u>Häiriökäyttäytymisen ehkäisyn nykytila</u>	6
<u>Kehittämisesitys häiriökäyttäytymisen ehkäisemiseksi</u>	8
<u>ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY, PALOTURVALLISUUS, LIIKENNETURVALLISUUS JA VESITURVALLISUUDEN PARANTAMINEN</u>	10
<u>Nykytilan analysointi</u>	10
<u>Kehittämisesitys onnettomuuksien ehkäisemiseksi</u>	11
<u>RIKOSTEN ENNALTA EHKÄISY JA TORJUNTA, VÄKIVALLAN VÄHENTÄMINEN SEKÄ RIKOKSEN UHRIN ASEMA</u>	14
<u>Nykytilan analysointi</u>	14
<u>Rikosten ennalta ehkäisy ja torjunta</u>	14
<u>Väkivallan vähentäminen</u>	15
<u>Kehittämisesitys väkivallan vähentämiseksi</u>	15
<u>Rikoksen uhrin aseman parantaminen</u>	16
<u>Kehittämisesitys rikoksen uhrin aseman parantamiseksi</u>	16
<u>SEURANTA</u>	18

Versio 0.3
24.9.2009

Koonnut: Jari Lepistö, Jokilaaksojen pelastuslaitos

Etusivun kuvälähteet: Pingviinit: Microsoft Clipart, vaakunat: kuntien www.sivut.

Suunnitelmalla on vapaa levitysoikeus.

JOHDANTO

Sisäasiainministeriö asetti 4.4.2005 työryhmän laatimaan ehdotuksen seudullisen ja paikallisen turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja valtakunnallisen mallin laatimiseksi. Työryhmän tehtävä perustui valtioneuvoston 23.9.2004 tekemään päätöksen sisäisen turvallisuuden ohjelmasta, jossa on vahvistettu strategiset linjaukset ja toimenpiteet vuonna 1999 valtioneuvoston vahvistaman Turvallisuustalkoot – kansallisen rikosentorjuntaohjelman päätösten mukaisesti käynnistetyn turvallisuussuunnittelun edelleen kehittämiseksi ja vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa edellytetyt linjaukset turvallisuussuunnittelutyön jatkamiseksi valmistuivat keväällä 2006. Työryhmä jätti ehdotuksensa 12.4.2006 (SM julkaisu 19/2006). Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä käsittelee ehdotukset kokouksessaan 18.5.2006 ja hyväksyi ehdotukset sekä käynnisti niiden toimeenpanon.

Työryhmän keskeisiä ehdotuksia olivat:

Paikallisella tasolla on laadittava turvallisuussuunnittelun prosessikuvaus (julkaisun 19/2006 liitteenä) turvallisuussuunnitteluprosessi kokonaisuudessaan on neljän vuoden pituinen ja se liitetään kunnanvaltuustojen työskentelyaikatauluun. Turvallisuussuunnittelusta vastaa paikallistasolla ryhmä, johon kuuluvat kunnan johto, poliisipäällikkö ja pelastustoimen edustaja. Ryhmän ensimmäisen kokouksen koollekutsujana toimi poliisipäällikkö.

Turvallisuussuunnittelua kehitetään edelleen paikallisen tason turvallisuusyhteistyön tärkeimmäksi muodoksi ja yhteistyön rakenteeksi. Turvallisuussuunnitelma on sateenvarjo, jota voi täydentää sektorikohtaiset suunnitelmat. Turvallisuussuunnittelun kohteeksi otetaan alue, joka muodostaa turvallisuustilanteen perusteella arvioituna ja suunnitelman käytännön toteuttamisen kannalta yhtenäisen alueen. Olemassa olevien suunnitelmien alueellista kattavuutta tarkistetaan tarpeen mukaan. Lääninhallitusten poikkihallinnolliset elimet (esimerkiksi sisäisen turvallisuuden työryhmät) tukevat, edistävät ja seuraavat turvallisuussuunnittelun etenemistä paikallisella tasolla

Seutukuntien turvallisuussuunnitelma

Turvallisuussuunnitelma on laadittu Haapaveden-Siikalatvan ja Nivala-Haapajärven seutukuntien alueille. Suunnittelutyö organisoitiin sektoreittain kuntien, pelastuslaitoksen ja poliisin toimialasektoreille ja kuntakohtaisia suunnitelmia ei laadittu. Työ tehtiin ensin Nivala-Haapajärven seutukunnan ja Haapaveden kaupungin yhteistyöllä ja vasta valmistelun loppuvaiheessa suunnitelma-alue laajennettiin kattamaan myös Haapaveden-Siikalatvan seutukuntaa

kokonaisuudessaan.

Ohjausryhmän työskentelyyn osallistuivat asiakirjan valmisteluvaiheessa:

- Maija-Liisa Veteläinen, Haapajärven kaupunki
- Riitta Hokkanen ja Esko Hämäläinen, Kärsämäen kunta
- Jari Lepistö, Jokilaaksojen pelastuslaitos
- Petri Oulasmaa, Jokilaaksojen poliisilaitos
- Päivi Ruotoistenmäki, Pyhäjärven kaupunki
- Ari Nurkkala, Nivalan kaupunki
- Antti-Jussi Vahteala, Haapaveden kaupunki

Nivala-Haapajärven seutukunnan alueella vuonna 2008 suoritettun turvallisuussuunnittelutyön toimielimiä olivat seuraavat työryhmät:

- **A (kunnat)** Syrjäytymisen - ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy
- **B (pelastuslaitos)** Onnettomuuksien ehkäisy, paloturvallisuus, liikenneturvallisuus ja vesiturvallisuuden parantaminen
- **C (poliisi)** Rikosten ennalta ehkäisy ja torjunta, väkivallan vähentäminen sekä rikoksen uhrin asema

Syrjäytymisen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisyn työryhmä:

- Hankevalmistelija Reino Kivioja, Nivala-Haapajärven seutukunta, puheenjohtaja
- Erityisnuorisotyöntekijä Eveliina Virtanen, Pyhäjärvi
- Koulukuraattori Laura Kuki, Haapajärvi
- Opinto-ohjaaja Simo Huhta, Haapajärvi
- Rikoskomissario Jonny Paananen, Jokilaaksojen poliisilaitos
- Ylikonstaapeli Veli Suhonen, Jokilaaksojen poliisilaitos
- Sosiaalityöntekijä Mervi Salo, Nivala
- Liikuntaneuvoja, Ari Ohtamaa, Nivala
- Sosiaalityöntekijä Hilikka Myllylä-Ristinen, Kärsämäki
- Opinto-ohjaaja, Henna Kukkola, Kärsämäki
- Projektipäällikkö Auli Mikkola, Haapajärvi

Onnettomuuksien ehkäisyn työryhmä:

- Lepistö Jari, Jokilaaksojen pelastuslaitos, riskienhallintapäällikkö
- Alanko Simo, Jokilaaksojen poliisilaitos, ylikomissario
- Teuvo Nyman, Jokilaaksojen pelastuslaitos, Reisjärven paloaseman palopäällikkö
- Peltomaa Juha, Nivalan kaupunki, maanmittausteknikko
- Hämäläinen Esko, Kärsämäen kunta, rakennusmestari
- Tanttu Matti, Pyhäjärven kaupunki, rakennusmestari
- Eronen Jarmo, Haapajärven kaupunki, liikuntasihteeri

Rikosten ennaltaehkäisyn työryhmä:

- Veli Suhonen, Jokilaaksojen poliisilaitos, ylikonstaapeli
- Veijo Tikanmäki, Haapajärven kaupunki, sivistysjohtaja

- Jukka Turunen, Nivalan kaupunki, rehtori
- Juhani Tilli, Reisjärven kunta, rehtori
- Petteri Jokelainen, Jokilaaksojen pelastuslaitos, palomestari
- Tuomo Pesonen, Kärsämäen kunta, rehtori

Työryhmien työskentelyä koordinoi turvallisuussuunnittelun ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli muodostaa työryhmien raporttien pohjalta yhteenveto ja muodostaa lopullinen Nivala-Haapajärven ja Siikalatvan seutukuntien turvallisuussuunnitelma.

Jatkotyöskentely

Turvallisuussuunnitelman koordinointia jatkaa kuntien johtajista koostuva turvallisuussuunnittelun johtoryhmä. Ryhmän puheenjohtajuus on kunnanjohtajien keskuudessa kiertävä – kuntien aakkosellisessa järjestyksessä. Poliisin ja pelastuslaitoksen edustajat vuorottelevat sihteerinä valtuustokausittain. Lisäksi johtoryhmään voidaan kutsua tarvittaessa Tiehallinnon ja Ympäristökeskuksen viranomaisia. Johtoryhmä voi käyttää työssään tukena myös muita turvallisuuden asiantuntijoita.

<i>Kausi</i>	<i>Puheenjohtaja</i>	<i>Sihteeri</i>
2009-2010	Maija-Liisa Veteläinen	Jokilaaksojen poliisilaitos
2011-2012	Jouko Luukkonen	
2013-2014	Riitta Hokkanen	Jokilaaksojen pelastuslaitos

Johtoryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa.

Asiantuntijaryhmät kokoontuvat tarvittaessa johtoryhmän toimeksiantojen seurauksena. Asiantuntijaryhmien kokoonpano tarkistetaan valtuustokausittain.

SYRJÄYTYMISEN - JA HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISY

Syrjäytymisen ehkäisyn nykytila

”Työttömyyden, köyhyyden, eriarvoisuuden, ulkomaalaisen puutteellisen kotoutumisen, sairauksien ja päihteiden käytön aiheuttaman syrjäytymisen seurauksena yhteiskunnan ulkopuolelle ajautuvien määrä voi lisääntyä. Tämä aiheuttaa vakavia henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia ja kansan taloudellisia ongelmia, kuten alttiutta sairauksille, tapaturmille ja ennenaikaiselle kuolemalle. Perheväkivalta ja nuorten häiriökäyttäytyminen ovat myös osin tämän kehityksen seurausta. Rikolliseen elämäntapaan päädytään edelleenkin valtaosin osana syrjäytymiskehitystä. Pääosa rikoksenuusijoista rekrytoituukin rikolliseksi tätä kautta. Tehokas syrjäytymisen ehkäisy on siten merkittävä keino vaikuttaa sekä rikosten että onnettomuuksien määrään”.

Syrjäytymisen ehkäisy edellyttää tehokasta yhteistyötä ja ennalta estävää toimintaa. Keskeisiä toimenpiteitä ovat syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tukeminen, varhainen puuttuminen sekä oppilashuollon erityispalvelujen (koulupsykologi) saatavuus ja opinto-ohjauksen edelleen kehittäminen. Alkoholihaittojen vähentäminen vaatii laajaa yhteistyötä yli sektorirajojen. Kattava sosiaalipäivystys ja sosiaalipalvelujen saatavuus 24 tuntia vuorokaudessa on esimerkiksi perhe- ja läheisväkivallan kannalta keskeistä”[1].

1 Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen. Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006

Kehittämisesitys syrjäytymisen ehkäisemiseksi

Työryhmässä otettiin kantaa peruskoulun päättäneiden nuorten tulevaisuuteen ja syrjäytymisvaaraan joutumisesta. Tavoitetilan saavuttamiseksi, tulisi saada vähintään 95 % nuorista jatkamaan opintojaan tai pyrkiä kehittämään muita mahdollisuuksia selviytymään aikuisiän kynnyksellä. Seutukuntien alueella käytössä oleva sosiaalipäivystys ei yksinään takaa sosiaalipalvelujen saatavuutta. Työryhmän mielestä poliisilaitokselle sijoittuva sosiaalityöntekijä olisi järkevin ratkaisu, joka mahdollistaisi reaaliaikaisen, tehokkaan ja varhaisen puuttumisen erilaisiin sosiaalisiin epäkohtiin. Selvitetään kuntien kautta sosiaali- ja terveystoimien osallistumista yhteisen sosiaalityöntekijän viran saamiseksi.

Häiriökäyttäytymisen ehkäisyn nykytila

Omaisuusrikollisuuden määrä on vähentynyt viime vuosina. Asukkaiden turvallisuuden tunne ei kuitenkaan aina ole lisääntynyt. Yksi syy tähän on

se, että asukkaat tekevät havaintonsa turvallisuudesta liikkueensa julkisilla paikoilla ja ystäviensä ja tuttaviensa kertomien kokemusta pohjalta. Heidän käsitykseensä tietyn asuinalueen tai keskusta-alueen turvallisuudesta muodostuu siten yksittäistapausten perusteella.

Häiriökäyttäytymisen ilmenemismuodot vaihtelevat. Häiriökäyttäytyminen ilmenee tavanomaisesti päihtyneiden henkilöiden oleskeluna julkisilla paikoilla erityisesti kauppakeskusten sisällä tai läheisyydessä. Iltaisin se ilmenee päihtyneiden käyttönä julkisilla paikoilla.

Häiriökäyttäytyminen koetaan eri tavoin eri tilanteissa. Se koetaan omaa turvallisuutta uhkaavana varsinkin silloin, kun liikutaan yksin tai silloin, kun sitä kohdataan normaaleilla kulkureiteillä. Tällöin ei ole mahdollisuutta väistää tilannetta ja syntyy mielikuva siitä, että alue on "häiriköiden hallinnassa". Häiriökäyttäytymiseen vaikuttaminen on tärkeää väestön ikääntymisen vuoksi, sillä ikääntyvä väestö kokee helpommin olonsa turvattomaksi.

Häiriökäyttäytymiseen puuttuminen on viranomaisten näkökulmasta hankalaa, koska käyttäytyminen ei yleensä täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä ja koska viranomaisen edustajatkin kokevat häiriökäyttäytymisen paheksuttavuuden eri tavoin. Usein häiriökäyttäytyminen kuitenkin johtaa rikoksiin, jotka kohdistuvat alueella liikkuvien ihmisten fyysiseen koskemattomuuteen mm. pahoinpitelyiden ja ryöstöjen muodossa.

Paikallisessa turvallisuusyhteistyössä voidaan määritellä "käyttäytymisen rajat". Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, minkä tyyppiseen käyttäytymiseen puututaan ja mitkä ovat yhteiset pelisäännöt. Pelisäännöistä tiedottaminen lisää myös asukkaiden aktiivisuutta ilmoittaa väärästä toiminnasta.

Tämän jälkeen voidaan sopia työnjaosta turvallisuusyhteistyön osapuolten välillä. Kuka toimii missäkin tilanteessa ja mitkä ovat puuttumisen toimintamallit ja puuttujan toimivalta. Lisäksi on sovittava tiedonvaihdosta osapuolten välillä. Poliisilla ei aina ole kokonaistietoa tietyn henkilön häiriköinnin laajuudesta tai vakavuudesta.

Tiedonvaihtoon perustuvaa yhteistyötä voidaan tehdä kauppakeskuksissa ja julkisissa tiloissa, kuten sairaaloissa ja sosiaalivirastoissa. Tällöin yhteistyön osapuolina voivat olla vartijat, liikkeen tai viraston henkilöstö ja poliisi.

Häiriökäyttäytymisen ennalta ehkäisyn kannalta tärkeää on ottaa turvallisuusasiat huomioon jo yhdyskuntasuunnittelussa. Perheiden tukeminen ja erityisesti perheväkivaltaan puuttuminen on tärkeää, sillä väkivaltainen ympäristö ja lapseen kohdistuvat pahoinpitelyt ovat yhteydessä myöhempään aggressiiviseen käytökseen. Sosiaali-, terveys- ja kouluviranomaisten sekä poliisin yhteistyö on siten erityisen tärkeää häiriökäyttäytymisen ennalta ehkäisyssä ja siihen puuttumisessa.[1]

1 Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen. Sisäasiainministeriön julkaisuja 19/2006

Kehittämissesitys häiriökäyttäytymisen ehkäisemiseksi

Koulujen loppumis- ja alkamisajankohdat ovat usein kriittisiä hetkiä päihteiden käytön ja häiriökäyttäytymisen suhteen. Käytännön tasolla poliisilla on keväisin ja syksyisin ollut yhtenä valvontateemana puuttua mainitunlaisiin ilmiöihin tehostamalla valvontaa poliisipartioiden määrää lisäämällä kohteisiin, joissa häiriöitä tapahtuu. Poliisin ohella aktiiviset vanhemmat, nuoriso- ja sosiaalityö, seurakunta sekä eri vapaaehtoisjärjestöt ovat omalla panoksellaan olleet mukana häiriökäyttäytymisen puuttumisessa ja ennaltaehkäisyssä. Seutukuntien alueella tuleekin kehittää ja terävöittää eri viranomaisten välistä yhteistoimintaa, luomalla realistisesti toteutettavat pelisäännöt, jota silmällä pitäen työryhmän yhdeksi esitykseksi kirjattiin *toimijoiden välinen yhteistyö*,

Monitahoinen verkostoituminen tuo tehoa turvallisuustyöhön, jota myös Hallintolaki velvoittaa: *”Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä”* (Erehdykset ja unohdukset salliva asuinympäristö, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, 2007).

1. TOIMIJOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

- Seutukuntien alueella järjestetään vuosittainen seutukunnallinen turvallisuuspäivä, jonka ajankohta määritellään tarkemmin.
  - Tilaisuudessa ovat läsnä eri viranomaistoimijat (sosiaali- ja terveystoimi, sivistystoimi, työvoimahallinto, poliisi, pelastuslaitos) sekä seurakunnat ja kolmas sektori riittävässä laajuudessa
  - Ensimmäisen tilaisuuden järjestäjänä toimii syrjäytymisen ehkäisyn työryhmä ja jatkossa järjestämisvastuu jakaantuisi kullekin viranomaistaholle vuorollaan.
- Aktivoidaan työttömyydestä johtuvan syrjäytymisvaarassa olevan henkilön ja mahdollisen työnantajan kohtaamista. Päävastuu kohtaamisista on seutukuntien työvoimatoimistoilla

2. RESURSSIEN OIKEA KOHDENTAMINEN

- Seutukuntien alueelle perustetaan yksikkö, joka erikoistuu lastensuojeluperheiden sisällä tehtävään työhön ja nuorten perheiden vanhemmuuden tukemiseen
- Kuntien luottamushenkilöille on saatava turvallisuussuunnitelman kautta selvä näkemys siitä, että riittävä panostus ennaltaehkäisevään työhön säästää moninkertaisesti varoja

- akuuttitapausten vähenemisellä
- Luodaan eri toimijoille pitkäjänteinen ja selkeä ohjeistus ja toimintamallit erityisesti ennaltaehkäisevän tuloksen näkökulmasta.
    - Peruslähtökohtana ikäkaariajattelu 0-3 v → 4-6 v → ala-asteikä → yläasteikä. Eli työskentely hyvin pitkällä aikajaksolla.
    - Oikeiden työkalujen valinta ja resurssien oikea kohdentaminen.
    - Toteutus sosiaali- ja terveystoimen kautta yhteistyössä kaikkien toimijatahojen kanssa
  - Palvelurakenteiden muuttuessa huolehditaan siitä, että ennalta ehkäisevään toimintaan osoitetaan varoja ja henkilöresursseja

ONNETTOMUUKSIEN EHKÄISY, PALOTURVALLISUUS, LIIKENNETURVALLISUUS JA VESITURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

Nykytilan analysointi

Pääpiirteittäin seutukunnat ovat elämäntavaltaan rauhallisia. Taajamien alueella on turvallisuuden kannalta enemmän ongelmia kuin haja-asutusalueilla. Turvallisuuden ongelmat painottuvat liikenteeseen. Huolta aiheuttavat valtateiden liikenne ja hurjastelu taajamien alueella. Myös tienhoito puhuttaa joissakin kunnissa. Talviajoneuvoliikenne vaatii tarkastelua moottorikelkkareitistön puitteissa. Esimerkiksi reitit tankkauspaikoille ovat puutteelliset. Liikennenopeuksien hallinnassa on hyödynnetty korokkeita ja erinäisiä muita liikennejärjestelyjä.

Poliisihallinnon muutokset synkistävät jonkin verran ajatuksia, mutta käytännössä muutokset näkyvät vähän. Turvallisuuden rakentamisessa toivotaan laaja-alaista yhteistyötä ja kuntien aitoa tahtotilaa turvallisuuden parantamiseen. Liikenneturvallisuudessa yhteistyötä tehdään Tiehallinnon ja kuntien välillä. Johtuen erilaisista tarpeista ja Tiehallinnon rajallisista euro resursseista ei kaikkia kuntien esittämiä toiveita ole kyetty toteuttamaan. Kuntataajamien liikennejärjestelyt kysyvät kuntien omia pääomia, joita ei kuntatalouden kurimuksessa kovin paljoa ole. Liikenneturvallisuus kuten moni muukin turvallisuuden osa-alue saadaan kehittämään myös pienemmillä ponnistuksilla ja aktiivisuudella. Suunnittelualueen kuntien yhteisiä turvallisuusongelmia on taulukoitu ohessa.

Kunta	al ko ho li- ja/ tai vä kiv alt ai su us on ge lm ia	va lta tie jär je st el yt pu utt ee llis ia	tal vik un no ss ap id os -s a on ge lm ia	taaj am ah urj ast elut	mui ta liik en nej ärj est ely on gel mia	tap atu rmi en ehk äis yss ä pu utt eita	ves istö n tuo mia on gel mia	rau tati ejä rjes tely jen pu utt eet	mo ott orik elk kar eiti s-t öss ä pu utt eita
Haapajärvi	x	x		x			x	x	x

Haapavesi	x		x	x	x				
Kärsämäki	x	x		x		x			x
Nivala	x	x	x	x	x	x		x	x
Pyhäjärvi	x	x					x	x	
Pyhäntä	x	x	x	x			x		x
Reisjärvi	x		x		x				
Siikalatva	x	x	x	x	x	x			x

Edellä olevassa taulukossa on jaettu kunnittain havaitut turvallisuusongelmat eri aihealueisiin. Alkoholi- ja väkivaltaisuusongelmia on havaittu jokaisessa kunnassa ja se vaatiikin isompia muualla tässä turvallisuussuunnitelmassa mainittuja toimenpiteitä.

Tunnistettuja hyviä turvallisuutta lisääviä nykytilan käytäntöjä ovat esimerkiksi:

- Haapajärvellä hidastuskorokkeita on tehty muutamiin kohtiin kaduille. Mm. Päiväkoti Satakielen läheisyyteen Roikolantielle ja keskustajamaan Kauppakadulle. Hidasteet ovat omalta osaltaan vähentäneet autojen nopeuksia kyseisillä katuosuuksilla ja samalla liikenneturvallisuus on parantunut näissä kohdin.
- Perjantai-iltaisain partioi Haapajärvellä ”Yöjalka”, mikä koostuu vapaaehtoisista aikuisista, lähinnä teini-ikäisten lasten vanhemmista. Kyseinen partiointi hillitsee omalta osaltaan nuorten perjantai-illan käyttäytymistä taajamassa.
- Liikenneturvallisuussuunnitelmia on päivitetty mm. Kärsämäellä, Reisjärvellä, Haapajärvellä ja Nivalassa. Nivalassa on lisäksi tehty Vt 27 liikenteen järjestämissuunnitelma. Kärsämäellä toimii aktiivinen liikenneturvallisuustyöryhmä.

Viranomaistahot satsaavat omalta osaltaan turvallisuuden parantamiseen tekemällä monipuolista onnettomuuksien ehkäisytyötä valistamalla ja neuvomalla kansalaisia. Ylivieskan ja Haapajärven välille on tulossa kameravalvonta, mikä osaltaan hillitsee valtatie nopeuksia.

Kunnissa pelastussuunnittelu on ajan tasalla, tosi niihin toivotaan syvällisempää tarkastelua onnettomuusriskien sekä uhkien havaitsemiseksi ja niiden torjumiseksi.

Kehittämisesitys onnettomuuksien ehkäisemiseksi

Näihin asioihin sitoudutaan suunnitelman hyväksymisen myötä:

Liikenneturvallisuus

- Taajama-alueen valaistus pidetään kunnossa

- Valistuksen lisääminen ja turvallisuuskulttuurin positiivinen kehittäminen
  - Opettajien motivaatiota liikenneturvallisuusopetukseen lisätään
  - Autokoulun ja viranomaisten yhteistyötä lisätään
  - Suunnitelmat viedään käytäntöön
  - Seutukunnallinen Turvaa tenaville tapahtuma järjestetään alueella
  - Asennekoulutuksia lisätään (kouluissa, autokouluissa, yleisötilaisuudet)
    - Autojen turvalaitteet
    - Muiden huomioiminen liikenteessä
    - Polkupyöräkympärän käyttö
- Auraustoimintaa tehostetaan
- Liikkuvan poliisin roolia tehostetaan ennaltaehkäisevässä työssä
- Pidetään liikennehankkeet aktiivisesti esillä Tiehallinnon suuntaan
- Heijastimien ja turvaliivien käyttöä tehostetaan kohdentamistoimenpitein alaluokille ja päiväkoteihin, esitetään että kaikkien toimijoiden (kunta, poliisi ja pelastuslaitos) tulee osallistua toimintaan omalta osaltaan.
- Kuntakohtaiset edistetään seuraavia asioita:
  - Reisjärvi: Levonperän ja Sievin tien risteys liikenneympyrä
  - Kärsämäki: Incapille asti kevyen liikenteen väylä valtatie varteen (max. 0,5km)
  - Nivala: Ammattikoulun risteys turvallisemmaksi
  - Haapajärvi: Kevyen liikenteen väylien täydentäminen
  - Pyhäjärvi: Nuorten ja alaikäisten alkoholikäytön vähentäminen. Nelostien ja vt 27 risteys liikennejärjestelyjen kehittäminen
  - Haapavesi: ABC-risteyksen liikenneympyrän kehittäminen
  - Pyhäntä: Kokkola-Oulutien risteys ja Oulutie-Kestiläntien risteys kehittäminen sekä Leiviskänkankaan teollisuusalueen Tuotetien liittymän kehittäminen.
  - Siikalatva: Päätien liittymät taajamissa

Tapaturmat

- Kaikissa kunnissa panostetaan aktiivisesti kaatumisten ehkäisyyn varsinkin ikäihmisten parissa
- Panostetaan liukkauden torjuntaan

Paloturvallisuus

- Ns. ongelmakohteet ja vanhusten asunnot varustetaan verkkoon kytketyillä palovaroittimilla jotka ovat sarjaan kytkettyjä
- Tarkastuskäytäntöjä kehitetään ongelmakohteissa yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa
- Paloturvallisuuden kannalta merkittävät ongelmakohteet kartoitetaan

Maastoliikenne turvallisuus

- Moottorikelkkareitistöjä täydennetään

Kokonaisturvallisuuden koordinointi

- Kunnissa järjestetään kerran vuodessa turvallisuusfoorumi, jossa on edustettuna kunnan kaikki toimialasektorit ja luottamushenkilöt ja jossa käydään läpi kunnan ajankohtaiset turvallisuusnäkökohdat. Kokoonpano on kuntien harkittavissa.
- Turvallisuusongelmat kartoitetaan kunnissa
- Kannustetaan avoimeen turvallisuutta koskevaan informaation jakamiseen eri sektoreiden vastuuhenkilöiden kesken.
- Tuetaan ja ollaan mukana Turvakanava-hankkeen toteutuksessa. Turvakanava hankkeen tavoitteena on lisätä keskustelua eri hallinnonalojen, seurakunnan ja kansalaisjärjestöjen välillä yhteisissä ns. hankalissa kohderyhmäasioissa kuten syrjäytyneissä, erityisryhmissä jne. Keskustelujen pohjalta muodostetaan työkaluja ja malleja turvallisuuden edistämiseksi. Turvakanavan sateenvarjon alle pyritään kokoamaan koko turvallisuuden kenttä ja tehostamaan turvallisuustyön vaikuttavuutta.

RIKOSTEN ENNALTA EHKÄISY JA TORJUNTA, VÄKIVALLAN VÄHENTÄMINEN SEKÄ RIKOKSEN UHRIN ASEMA

Nykytilan analysointi

01.01.2009 toimintansa aloittanut Jokilaaksojen poliisilaitos jatkaa poliisille kuuluvien hälytysluonteisten toimintojen, järjestyksen ja turvallisuuden valvonnan, rikostorjunnan ja rikostutkinnan sekä lupahallinnon toimintojen suorittamista ja kehittämistä uudella toimialueellansa.

Ihmisten tasa-arvoinen ja syrjimätön kohtelu varmistetaan hyvällä johtamisella, laillisuusvalvonnalla sekä henkilökunnan koulutuksella. Poliisi pyrkii toimimaan kaikissa tilanteissa eettisesti korkeatasoisesti ja vahvistettujen arvojen mukaisesti. Näin menetellen säilytetään kansalaisten vahva luottamus poliisia kohtaan.

Hätäkeskuksen ja poliisilaitoksen yhteistyötä tiivistetään ja kehitetään. Hälytystehtävien nopea ja tehokas suorittaminen, resurssien optimaalinen kohdentaminen ja lähimmän partion paikalle ohjaus sekä uuden johtamisjärjestelmän käyttöönotto ovat keskeisiä tekijöitä turvallisuuden tason pitämisessä korkeana.

Turvallisuussuunnittelua yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa jatketaan, tehostetaan ja päivitetään poliisin osalta uutta organisaatiota vastaavaksi.

Rikostutkinnan menetelmiä tehostetaan, toimintatapoja uudistetaan ja tehostetaan. Käyttöön otetaan nk. Eriytetyn tutkinnan –metodi. Toiminnan tavoitteena on laadukas rikospaikalla käynti, rikoksen tekijöiden kattava rekisteröinti sekä tuloksellinen, laadukas ja tehokas esitutkinta.

Lupahallinto on keskeinen osa poliisitoimintaa. Erityisesti huomioidaan lupahallinnossa ampuma-aselain, turvallisuuden parantaminen sekä ajokortin haltijoiden ajokyvyn valvonta.

Rikosten ennalta ehkäisy ja torjunta

Ennalta estävään toimintaan panostetaan ja siihen kohdennetaan resursseja. Seuraavat seikat asetetaan keskeisiksi tavoitteiksi:

- näkyvää partiointia / poliisin näkyvyyttä lisätään
- yleisten paikkojen turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota
- poliisin erilaiset valtakunnalliset kampanjat ja teemat (puhallusratsiat, alkoholivalvonta, rengasratsiat, turvavyökampanjat)

- poliisin tiedottaminen (valtakunnalliset / EU-maiden yhteiset teemat)
- poliisin muu tiedottaminen ja uutisointi alueen tapahtumista
- viranomaisyhteistyö eri muodoissa, esim. yhteiset moniammatilliset viranomaistyöryhmät
- poliisin näkyvä liikenteen valvonta
- varhainen puuttuminen; erityisesti lasten ja nuorten tekemät rikkeet ja rikokset mm. myymälävarkauksiin puuttuminen ja ilmoittaminen poliisille ja sitä kautta lastensuojeluviranomaiselle ja huoltajalle.
- yksilön vastuun korostaminen, jokainen voi vaikuttaa jollain tavoin esim. joutumiseen rikoksen kohteeksi
- sovittelutoiminta nostetaan ensisijaiseksi vaihtoehdoksi erityisesti nuorten tekemien rikkeiden/rikosten osalta. Tärkeätä on seuraamusten toteuttaminen mahdollisimman nopeasti rikkomuksen jälkeen.
- poliisin suorittama tehokas rikostutkinta - tavoitteena kokonaisrikollisuuden vähentäminen ja kiinnijoutumisriskin lisääminen
- poliisin yhteistyö koulujen kanssa, laki- ja liikennevalistus. Tavoitteina ovat poliisin säännölliset vierailut vuosittain esim. tietyillä luokka-asteilla sekä tavoitteena myönteinen vaikuttaminen kuohuntavaiheessa oleviin murrosikäisiin nuoriin

Väkivallan vähentäminen

Väkivallan vähentäminen on yksi poliisin ennalta estävän työn päätehtävistä ja valtioneuvoston vahvistaman sisäisen turvallisuuden ohjelman keskeisiä tavoitteita. Väkivallan määrä on Suomessa korkea. Esimerkiksi henkirikosten määrä väkilukuun suhteutettuna on kaksinkertainen verrattuna muiden Euroopan unionin jäsenmaiden keskiarvoon. Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyjen määrä on lisääntynyt noin 50% viimeisen kymmenen vuoden aikana. Toisaalta määrää on kasvattanut myös ilmoitusaktiivisuuden lisääntyminen ja ilmiöön puuttumisen tehostuminen (mm. terveydenhuollon uusitus ilmoitusohjeet, lastensuojelulain uudistus).

Tilastotietojen ja poliisin kenttätietämyksen mukaan väkivalta on ollut vakiintuneesti alueellamme iso ongelma. Tämä näkyy poliisin tietoon tulleiden väkivaltarikosten (erityisesti vakava väkivalta) ja kotihälytysten määrissä. Määrät ovat aivan viime vuosina kääntyneet myönteisempään suuntaan, mutta Oulun läänin alueella olemme edelleen väkivallan suhteen varsin synkkää aluetta. Poliisin tietoon tuleva väkivalta taas kytketty pitkälti alkoholin väärinkäyttöön sekä moniin sosiaalisiin, terveydellisiin ja taloudellisiin ongelmiin. Tästä syystä väkivaltaan ei pystytä tehokkaasti vaikuttamaan yksin poliisin toimenpitein, vaan kyse on moniammatillisia toimenpiteitä edellyttävästä kokonaisuudesta.

Kehittämisesitys väkivallan vähentämiseksi

Toimenpiteinä väkivallan vähentämiseksi esitetään:

- poliisin suorittamaa tehokasta ja näkyvää valvontaa erityisesti ravintoloiden lähetyillä
- poliisin matalaa puuttumiskynnystä häiriökäyttäytymiseen yleisillä paikoilla
- tehokas järjestyksenvalvontatoiminta ravintoloissa

Tunnistetaan lapsiin, naisiin nuoriin ja vanhuksiin kohdistuvaa väkivalta- ja muuta rikollisuutta entistä tehokkaammin.

- lähi- ja parisuhdeväkivallan tiedostaminen ja siihen puuttuminen (rikosilmoituksen tekokynnyksen madaltaminen, poliisin oma-aloitteinen rikosilmoitusten teko, lastensuojeluilmoitusten teko)
- sosiaalipäivystys - kiireellisissä tapauksissa sosiaalipuolen apu aloitetaan välittömästi vuorokauden ajasta ja viikonpäivästä riippumatta (esim. lastensuojelutapauksissa)

Rikoksen uhrin aseman parantaminen

Rikoksen uhrin asema on Suomessa kansainvälisesti vertaillen varsin hyvä, mutta kehittämistoimia tarvitaan mm. naisten ja lasten osalta. Uhrin asemaan kiinnitetään huomiota niin poliisissa esitutkinnan aikana kuin oikeudenkäynnissä. Syyttäjä voi esimerkiksi hoitaa uhrin vahingon korvausvaatimuksen joissakin tapauksissa oikeudenkäynnissä. Viranomaistoimien ohella erilaisilla uhrien tukipalveluilla, kuten rikosuhripäivystys ja Raiskauskriisikeskus Tukinainen, on merkittävä tehtävä rikoksen uhrin aseman parantamisessa.

Rikoksen uhrin ja todistajien tarvitsevat usein tukihenkilön apua tapauksen läpikäymisessä ja rikosasioiden selvittelyssä. Kuntien järjestämistä oleva kriisiapu tarjoaa apua verran apua mm. opastamisessa ja rohkaisemisessa rikosilmoituksen tekoon, opastusta lähestymiskieltoasioissa ja sovittelutoiminnassa.

Jokilaaksojen alueelta puuttuu tällä hetkellä Rikosuhripäivystyksen paikallistoimisto, jonka puoleen rikoksen uhreja voitaisiin ohjata. Tämä on selkeä puute ja kuormittaa perusturvan toimialoja (sosiaali- ja terveyspalvelut). Tilanteen käsittely perusturvan piirissä aiheuttaa käytännön ongelmia erityisesti sosiaalitoimessa, jossa perheväkivaltatilanteissa voi olla asiakassuhde molempiin vanhempiin.

Kehittämisesitys rikoksen uhrin aseman parantamiseksi

Esitettävänä toimenpiteenä on Jokilaaksojen alueella perustettava Rikosuhripäivystyksen paikallistoimisto, jonka puoleen rikoksen uhreja voitaisiin mm. poliisin esitutkinnasta ohjata. Jokilaaksojen poliisilaitoksella on käynnistetty tähän liittyvät esineuvottelut ja -kartoitus po. yhdistyksen kanssa. Tämän toimintamuodon edistämiseen liittyen poliisin on esitutkinnan yhteydessä nykyistä tehostetummin annettava etenkin asianomistajalle informaatiota Rikosuhripäivystyksestä kuin muistakin erilaisista tukimuodoista. Väkivallan vähentämisen tavoitteeseen liittyen informaatiota on sopivissa tilanteissa annettava myös rikoksentehtäjälle (mm. Lyömätön linja). Rikoksentehtäjään kohdistuvilla toimilla vaikutetaan välillisesti myös rikoksen uhrin asemaan.

Toiminta tulee olla suunnitelmallista. Esimerkiksi selvitys käytännön laajan tarkastelunäkökulman toimenpideohjelman laatimisesta sosiaali- ja terveystoimialueittain tulisi olla toiminnan perusteena. Ohjelman tulee sisältää yleispätevä tarkastelu käytettävistä olevista keinoista ja niiden toimeenpanosta sekä työryhmän esittämä pitkäjänteinen ja selkeä ohjeistus ja toimintamallit. Suunnitelmat esitetään laadittavaksi sosiaali- ja terveystoimialuejaon mukaisesti ja vastuutahoksi esitetään alueellisia sosiaali- ja terveystoimiyksiköitä.

Ilkivalta- ja vahinkotapauksessa suositeltavaksi toimintamalliksi suositellaan sovittelua, jota tarjoaa alueellinen sovittelutoimisto. Sovittelu mahdollistaa mm. työkorvauksista sopimisen, toisin sanoen vahingon määrä korvataan samansuuruisella työpanoksella jossa työnantajana on vahingon kärsijä ja työntekijänä vahingon tekijä. Sopimuksen allekirjoittajana on alaikäisen vanhempi sekä nuori itse.

SEURANTA

Seudullinen turvallisuussuunnittelutyön johtoryhmä seuraa suunnitelman toteutumista ja antaa tarvittaessa kunnille väliraportit tiedoksi. Tarvittaessa johtoryhmä voi käyttää asiantuntijaryhmiä turvallisuussuunnitelman toteutumisen mahdollistamisessa. Tarvittaessa päivitetty turvallisuuteen vaikuttavat suunnitelmat jaetaan sähköpostitse. Suunnitelmien eri versiot ja raportit arkistoidaan sähköisesti.

Turvallisuussuunnitelma laitetaan kuntien nettisivuille, Rikksentorjuntaneuvoston Turvallisuussuunnittelujen nettisivuille ja Setti nettisivuille kansalaisten luettavaksi. Myös Turvakanava.fi sivuja hyödynnetään tietoisuuden lisäämisessä.